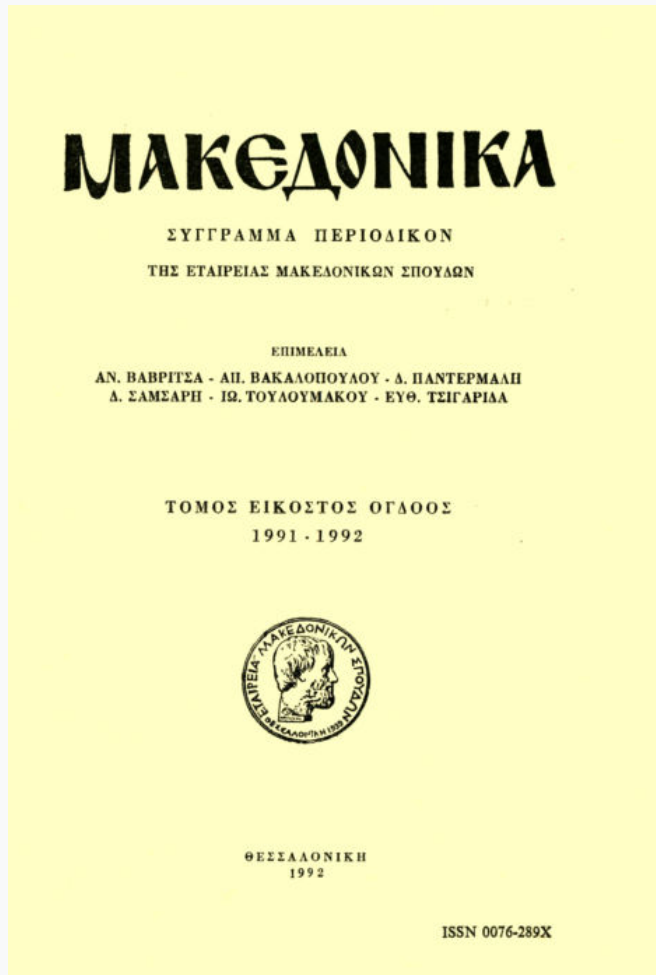

Μακεδονικά

Τόμ. 28 (1992)

Πειρατεία σε βάρος μοναχών της μονής
Χελανδαρίου στη Νότια Ελλάδα τον Ιούλιο του
1822

Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.131](https://doi.org/10.12681/makedonika.131)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βακαλόπουλος Α. Ε. (1992). Πειρατεία σε βάρος μοναχών της μονής Χελανδαρίου στη Νότια Ελλάδα τον Ιούλιο του 1822. *Μακεδονικά*, 28, 82–91. <https://doi.org/10.12681/makedonika.131>

ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΜΟΝΑΧΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΧΕΛΑΝΔΑΡΙΟΥ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1822

1. Πριν από λίγα χρόνια φίλος, που θέλησε να κρατήσει την ανωνυμία του, επιστρέφοντας από το Άγιον Όρος μου έφερε φωτογραφίες εγγράφων από τα αρχεία τους, χωρίς να είναι σε θέση να μου δώσει εξηγήσεις για την προέλευσή τους. Επειδή τα έγγραφα αυτά ανάγονται στην εποχή του πολέμου της Ελληνικής Ανεξαρτησίας, υποπτεύομαι ότι οι φωτογραφίες θ' ανήκαν σε μοναχό ή άλλον ερευνητή που ενδιαφερόταν για την ιστορία του Αγίου Όρους κατά την περίοδο αυτή και ο οποίος τελικά τις κατέθεσε στ' αρχεία του. Ας σημειωθεί ότι πολλά έγγραφα της εποχής εκείνης είχε δημοσιεύσει ο Ιωάννης Π. Μαμαλάκης, «Νέα στοιχεία σχετικά με την επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821», ΔΙΕΕ 14 (1960) 406-549, όπου και παλαιότερη βιβλιογραφία. Ο Μαμαλάκης είχε διδάξει αρκετά χρόνια ως φιλόλογος στην Αθωνιάδα Σχολή και σύγχρονα είχε γνωρίσει τον τόπο και τα ιερά ιδρύματά του με τον σκοπό να δώσει μια γενική για το Άγιον Όρος συνθετική εργασία, την οποία και έφερε σε πέρας με την έκδοση του βιβλίου του «Το Άγιον Όρος (Άθως) δια μέσου των αιώνων», Θεσσαλονίκη 1971.

Από τις φωτογραφίες που μου παραχωρήθηκαν, μου είλκυσε ιδιαίτερα την προσοχή ένα τρισέλιδο έγγραφο αναφερόμενο σε πειρατεία σε βάρος δύο Χελανδαρινών μοναχών, του Ησαΐα Νικολάου και του Σάββα Παύλοβιτς. Συγκεκριμένα οι μοναχοί αυτοί, όπως και πολλοί άλλοι, μετά την υποταγή του Αγίου Όρους στους Τούρκους τον Δεκέμβριο του 1821 και την εγκατάσταση φρουρών τους στα διάφορα μοναστήρια, απελπισμένοι από τις παντοειδείς αυθαιρεσίες τους και καταστροφές σ' αυτά, ακόμη από θανατώσεις συναδέλφων τους, καταφεύγουν όπου μπορούν να σωθούν συναποκομίζοντας χρηματικά ποσά και διάφορα είδη αξίας, όπως όπλα, σκεύη και κειμήλια. Οι προαναφερμένοι Χελανδαρινοί μοναχοί με καϊκι του Ησαΐα Νικολάου πρώτο σταθμό έχουν τις Βόρειες Σποράδες¹, όπως και οι περισσότεροι σχεδόν Χαλκιδικιώτες πρόσφυγες. Κατόπιν εξακολουθούν το ταξίδι τους και φθάνουν στους Μύλους του Άργους, όπου,

1. Για τα γεγονότα αυτά βλ. λεπτομέρειες στον Α π ο σ τ. Ε. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Ιστορία της Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 572 κ.ε., όπου και εκτενή βιβλιογραφία.

στις 5 Ιουλίου 1826, κατά τις 8 το βράδι, πέφτουν θύματα Μανιατών πειρατών, οι οποίοι και τους μετέφεραν στον Άγιο Νικόλαο Κυθήρων, αφού τους λήστεψαν και τους υπέβαλαν σε ανακρίσεις και ηθικούς εκβιασμούς. Εκεί, ελεύθεροι πιά, με μάρτυρες δύο συνταξιδιώτες τους μοναχούς, τον γέροντα Βικτώρα και τον Σάββα, καταγγέλλουν το πάθημά τους στον ελληνικής καταγωγής προξενικό πράκτορα της Αυστρίας Νικόλαο Καλούτση Μαχαιριώτη και ζητούν επίσημο αντίγραφο της καταγγελίας τους, για να το χρησιμοποιήσουν, όπου θα ήταν ανάγκη.

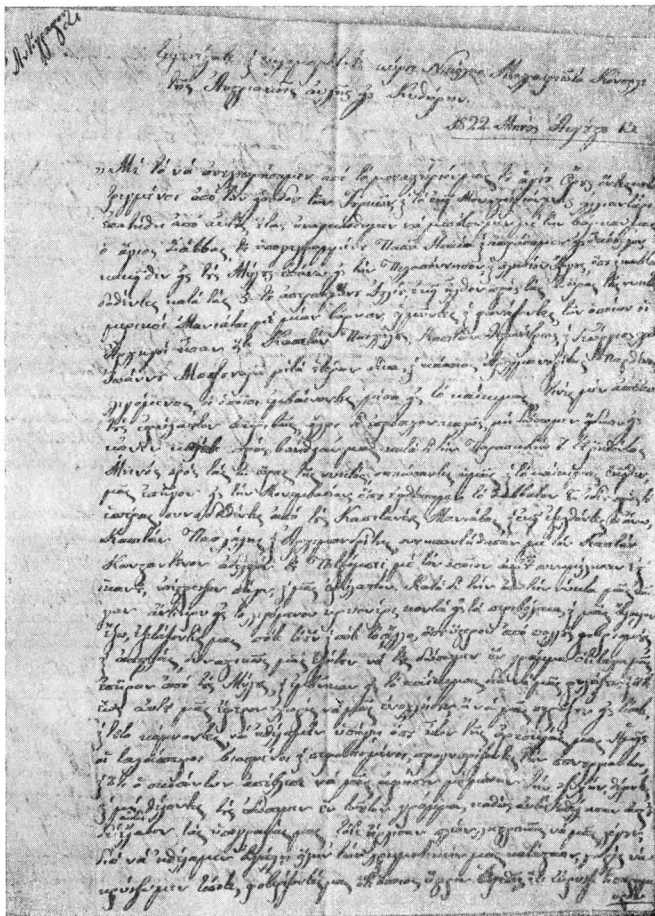
2. Το κείμενο του αντιγράφου της καταγγελίας τους έχει ως εξής (βλ. Εικ. 1, 2, 3):

Εὐγενέστατε καὶ ἐκλαμπρότατε κύριε Νικόλαε Μαχαιριώτα Κόνσολε τῆς Αυστριακῆς ἀλλῆς εἰς Κυθήρηρ

1822 Μηνὸς Αὐγούστου 13

Μὲ τὸ νὰ ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὸ μοναστήριόν μας τοῦ ἁγίου Ὁρους ὄντες κατατρεγμένοι ἀπὸ τὴν εἴσοδον τῶν Τουρκῶν, καὶ τὸ ἐκεῖ Μοναστήριόν μας χιλιατῆρι ἐπατήθη ἀπὸ αὐτούς, οὕτως ἠγαγκάσθημεν νὰ μισεύσωμεν μετὰ τὴν βάρκαν μας, ὁ ἅγιος Σάββας τοῦ ὑπογεγραμμένου Παπᾶ Ἡσαΐα καὶ ἀπεράσαμεν εἰς Σκόπελον, κάκειθεν εἰς τοὺς Μύλους ἐπάνω εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ πλησίον Ἄργους, ὅπου καὶ κατενοδοθέντες κατὰ τὰς 5 τοῦ ἀπερασμένου Ἰουλίου, ἐκεῖ ἦλθον πρὸς τὰς 2 ὥρας τῆς νυκτὸς μερικοὶ Μανιάται μετὰ μίαν βάρκαν, ὁρμῶντες καὶ φωνάζοντες, τῶν ὁποίων οἱ Ἀρχηγοὶ ἦσαν ὅτι Καπετὰν Πασχάλης, Καπετὰν Δημήτριος, καὶ Γεώργιος Χατζῆ Ἰωάννου Μπουζοναρά μετὰ ἐτέρων δέκα, καὶ κάποιος Ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος λεγόμενος, οἱ ὁποῖοι ἐμβαίοντες μέσα εἰς τὸ καΐκι μας, τινὲς μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ἐφύλαττον ἀκριβῶς, ἄλλοι δὲ ἐπρόσεχον καλῶς, μὴ δώσωμεν εἰδησιν εἰς κανὲν καρὰβι πρὸς βοήθειάν μας· κατὰ δὲ τὴν Παρασκευὴν 7 τοῦ ἁγίου Μηνὸς πρὸς τὰς 2 ὥρας νυκτὸς, σηκώσαντες ἡμᾶς καὶ τὸ καΐκι μας ἐκείθεν, μᾶς ἐπῆγαν εἰς τὴν Μορμεβασίαν, ὅπου ἐφθάσαμεν τὸ Σάββατον τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ ἑσπέρας, συνοδοιθέντες ἀπὸ τοὺς Καπεταναίους Μανιάτας καὶ ἐκεῖ ἐξεληθόντες οἱ ἄνω, Καπετὰν Πασχάλης καὶ Ἀρχιμανδρίτης, συνηπαντήθησαν μετὰ τὸν Καπετὰν Κωνσταντῖνον ἀδελφὸν τοῦ Πετρόμπεϊ, μετὰ τὸν ὁποῖον ἄφ' οὗ συνωμίλησαν ἐφ' ἱκανοῦ, ἐπέστρεψαν πάλιν, καὶ μᾶς ἐφύλαττον. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα μᾶς ἐπῆγαν ἄντικρον εἰς τὸ λεγόμενον κρονέρι, κοντὰ εἰς τὰ περιβόλαια, καὶ μᾶς ἔβγαλον ἔξω, ἐξετάζοντές μας πότε τὸ ἓν καὶ πότε τὸ ἄλλο, ὅπου ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς φοβερισμούς, καὶ ἀπειλάς, δυναστικῶς μᾶς ἐζήτησαν νὰ τοὺς δώσωμεν ἐν γράμμα ὅτι τάχα μᾶς ἐπῆγαν ἀπὸ τοὺς Μύλους, καὶ ἐμβήκαν εἰς τὸ καΐκι μας διὰ νὰ μᾶς φυλάξουν, καὶ ὅτι ἔως αὐτοῦ μᾶς ἔφερον χωρὶς νὰ μᾶς ἐνοχλήσουν, ἢ νὰ μᾶς περιοράξουν εἰς τίποτε, καὶ τοῦτο κάμνοντες, νὰ ἠθέλαμεν ὑπάγη ὅπου ἦτον τῆς ἀρεσεΐας μας. Ἡμεῖς

οί ταλαίπωροι βιασμένοι και πεφοβισμένοι, προγνωρίζοντες την πανουργίαν των, και ότι ο σκοπός των απέβλεπε να μᾶς ἀφήσουν με μόνην τὴν ψυχὴν, θε-

Εικ. 1. Η πρώτη σελίδα του εγγράφου

λοντες και μη θέλοντες τοὺς ἐδώσαμεν ἐν τοιοῦτον γράμμα, καθὼς αὐτοὶ ἠθέλησαν ἀφ' οὗ δὲ ἔλαβον τὰς ὑπογραφὰς μας, τότε ἤρχισαν πλέον ληστρικῶς νὰ μᾶς λέγουν, διὰ νὰ ἠθέλαμεν εὐγάλη ὄλην τὴν χρηματικὴν μας κατάστασιν, χωρὶς νὰ κρῦψωμεν τίποτε, φοβερίζοντές μας ὅτι ὅποιοι ὕστερον εὐρεθῆ ὅτι ἔκρουρε τὸ παραμικρόν, θέλει τιμωρηθῆ μὲ θάνατον, ταῦτα εἰπόντες μᾶς ἔβαλον εἰς τὸ καῖκι, φυλάτιτοντάς μας ἕως τὴν κυριακὴν τὸ πρωτὸ 8 τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκάθησαν τριγύρω μας μᾶς ὑπεχρέωσαν καὶ εἶγαλεν ὁ καθεὶς καὶ ἔδωσεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχε κατὰ τὴν ἀκόλουθον καταγραφήν. Ἐκεῖθεν δὲ μᾶς ἔφερον εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Μαλέα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον, ὅπου ἀφ' οὗ μᾶς κατέγδυσαν ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ καῖκι, ἀφίνοντές μας τὴν δευτέραν 9: τοῦ ἰδίου Μηνὸς Ἰουλίου, πρὸς τὰς 2 ὥρας τῆς νυκτὸς γυμνοὺς καὶ τετραχλισμένους, εἰς τοιαύτην δυστυχεστάτην κατάστασιν εὐρεθέντες ἀνεχωρήσαμεν κακῶς ἔχοντες, καὶ ἐφθάσαμεν τὴν τρίτην τὸ πρωτὸ 10 τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν λιμένα ταύτης τῆς Νήσου, ὁ ἅγιος Νικόλαος λεγόμενος.

Ταῦτα πάντα μὲ τὸ νὰ μᾶς ἠκολούθησαν ἐκλαμπρότατε κύριε Κονσόλε, διὰ τὰ ὁποῖα ὅλα ἦσαν παρόντες μάρτυρες καὶ οἱ δύο συνταξιδιώται μας, ὅ,τε κύριος Γέρων Βίκτωρ Μοναχός, καὶ ὁ κύριος Σάββας Μοναχός, σᾶς παρακαλοῦμεν μὲ τὸ προσήκον σέβας νὰ ἠθέλετε λάβῃ τὴν ἀναγκαίαν σημειώσιν εἰς τὴν καντζελαρίαν σας, ἐξετάζοντες καὶ τοὺς ὀρθήντας ἀξιοπύιστους μάρτυρας, καὶ μετὰ τὴν βεβαίωσιν νὰ μᾶς δοθῆ μίᾶ ἐπιβεβαιωτικὴ ἀντίγραφος, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τοιοῦτου δυστυχημένου συμβεβηκότος μας, καὶ μὲ ὅλον τὸ σέβας ὑποσημιούμεθα.

Γρόσια

10931. εἰς 643. Βενέτικα ὁμοῦ μὲ 43 ματζάρικα ¹	13558. ἡ ἀντικυρὸς σοῦμα
196. εἰς 14. ζερνακούσια ² παλαιὰ	1000. εἰς τέσσαρας ὀκάδες ἀσιμικὰ διάφορα ἦτοι 2 κανδόλια 2 περιζώνια 2 πιάτα τοῦ γλυκοῦ, καὶ ζάφρια ⁶ καὶ μαχαίρια, χουλιάρια μεγάλη καὶ μικρὰ τοῦ γλυκοῦ
1428. εἰς 142 ζέρια πόλεως παλαιὰ ³	
66. εἰς 5 ¹ / ₂ φουντούκια τοῦ Σελήμη ⁴	150. εἰς ἐν κορφολόγιον κίτρινον μὲ θήκην ἀργυρᾶν
96. εἰς 12 μισήρια παλαιὰ	
12. εἰς 1 Τούνεζι ⁵	
85. εἰς 10 ζέρια πόλεως	

1. Ματζάρικα = ουγγαρέζικα.

2. Τουρκ. zer = χρυσός, ζερνακούσι = ἰσως εἶδος χρυσοῦ νομίσματος.

3. Παλιὰ χρυσὰ νομίσματα.

4. Τουρκ. findik = εἶδος χρυσοῦ νομίσματος, που εἶχε ἰσως κοπεὶ ἐπὶ Σελίμ Β' (1566-1574).

5. Τούνεζι = τῆς Τυνησίας.

6. Τουρκ. zarf = θήκη, δημοτ. ζάρφι.

60. εις 4 'Ισπανίας
 75. εις 3 Μαχμουτιέδες¹
 54. εις 27. ὄουμπιέδες μισηρίου²
 555. εις 37. δράμ: μάλαγμα βενέτικα
 13558.
 » παπᾶ 'Ησαΐας τοῦ ποτέ Νικολάου
350. εις τέσσαρα Τουφέκια
 320. εις ἑπτὰ πιστόλια τὸ ἐν ἀργυροῦν
 40. εις ἓν σπαθί.
 100. εις 2 γιαταγάνια τὸ ἐν μὲ θήκη ἀργυρᾶν
 38. εις 1 Τουρμπούνιον³
 8. εις μίαν ταμπακιέραν καὶ ἐν τζεκι⁴.
15564. Σοῦμα δεκαπέντε χιλιάδες καὶ πεντακόσια ἐξήκοντα τέσσαρα
 Παπᾶ Σάββας Παύλοβητζ
 Addi 2 7bre S. N Cerigo

Ἡ δεύτερη σελίδα κλείνει με 2 σειρές στα ιταλικά, οι οποίες συνεχίζονται ως τη μέση της τρίτης σελίδας και αναφέρονται στο γεγονός της πειρατείας. Ακολουθεί, επίσης στα ιταλικά, η κατάθεση (μεταφρασμένη από τον προξενικό πράκτορα της Αυστρίας Νικόλαο Καλούτση Μαχαιριώτη) των 2 μοναχών-μαρτύρων που συνταξίδευαν με τους ληστευμένους και οι οποίοι υπογράφουν στα ελληνικά: *Βίκτωρας μοναχός ποτέ Νικόλα πογτάνοβικ ἀπὸ τοῦ Σαράουβου⁵ βεβαιώνω μὲ ὄρκον μου τὰ ἄνωθεν Σάββας μοναχός ποτέ πέτικο σέρμπι 'Ιουζοντζόβα βεβαιώνω μὲ ὄρκον μου τὰ ἄνωθεν.*

Και ἐπεται η υπογραφή του προξενικού πράκτορα: *Noi Nicolo Caluci Macherioli Agente consolar Austriaco in Cerigo.*

Κατὰ ζήτηση βέβαια των θυμάτων της ληστείας, δίδεται σ' αὐτούς — νομότυπο καθ' ὅλα — αντίγραφο του παραπάνω εγγράφου, για να χρησιμοποιηθεῖ ως ἐγκυρο παντού όπου δεῖ, αντίγραφο που το ἔκαμε ο γραμματέας του πρακτορείου *Giovanni Caluci Macheroti*, ἀδελφός ἴσως ἢ γιος του προξενικού πράκτορα.

Και επικυρώνει ὅλα τα παραπάνω με ἡμερομηνία 4 Σεπτεμβρίου 1822 ο αυστριακός πράκτορας Νικόλαος Καλούτσης Μαχαιριώτης.

1. *Mahmudiye* = χρυσό νόμισμα του Μαχμούτ Β' (1808-1839).

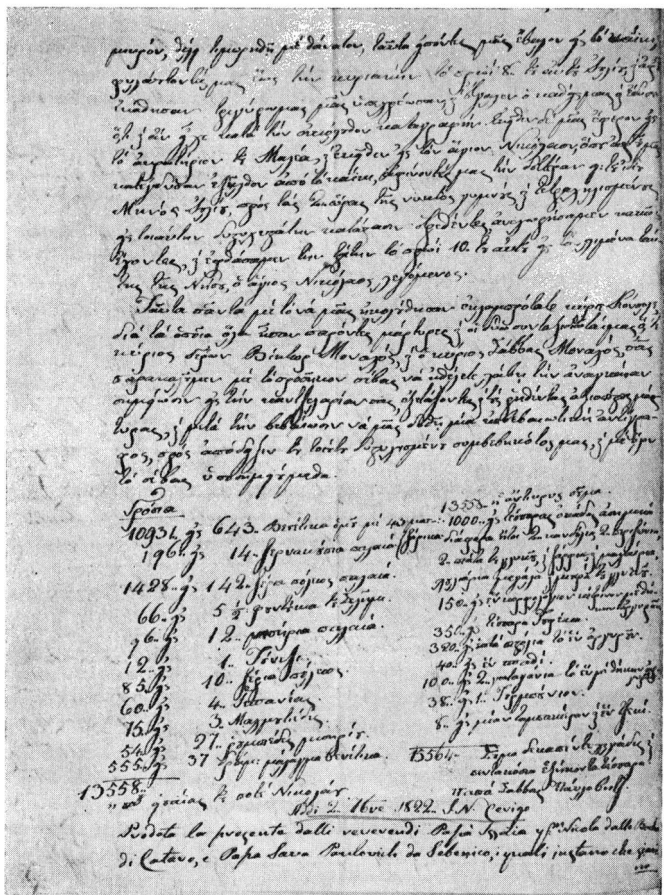
2. Τουρκ. *rubyie* = ρουπία· νομισματική μονάδα διαφόρων χωρών· ἐδῶ: *μησηρίου* = Αιγύπτου.

3. *Τουρμπούνιον* (ἀπὸ το ιταλικό *trombone*) = ἐμπροσθογεμές ὄπλο μικροῦ βεληνεκούς.

4. Τουρκ. *cekı* = ζυγαριά.

5. Σεράγεβο.

3. Παρά τις σχετικές έρευνές μου, δεν μπόρεσα να βρω, αν το παραπάνω έγγραφο έχει δημοσιευθεί από προγενέστερό μου ερευνητή. Το μόνο που ανακάλυψα ήταν μια παράγραφος στη σελίδα 434 υποσ. 2 του βι-

Εικ. 2. Η δεύτερη σελίδα του εγγράφου

βλίου του Μαμαλάκη στο προαναφερμένο έργο του «Το Άγιον Όρος (Άθως) δια μέσου των αιώνων», στην οποία μιλώντας για την τύχη σκευών και χρημάτων προερχόμενων από τη μονή Χελανδαρίου μετά την υποτα-

no spuntati d'ogni dei profesti Testimonij sopra voluerim alline-
 doumi copia autentica se della data inclosure che delle diposizioni
 non valuerim autente
 fatti venire li sopra uniziali Testimonij dati in nota dalli sud. Papa
 Spacia y in Italia e sopra Savva Paulovich li quali comparati ad uno per
 uno vicinanti della copia autentica e ad probata del quoniam l'originale
 li sopra quanto differenzia l'altro della Spacia Spacia e Spacia Savva e l'altro
 e l'istessa parola per parola l'originale loro sopra la diposizione
 il tutto che non valuerim autente col proprio quoniam l'originale per
 stati inclosure autente loro nell'istesso uniziale, per cui erano presentati
 quanto per quanto, confermandole con la loro scilicet quoniam
 L'Autentica copia delle inclosure sopra l'istesso autente per
 quanto per la inclosure
 L'Autentica copia delle inclosure sopra l'istesso autente per
 la inclosure
 Noi Nicola Calucci Marchese di Spacia Consolar Austriaco in Spacia
 Osservato avendo essere stata formalmente compilata la presente
 prova fornita ad istanza degli all'inclosure Spacia Spacia y in Italia
 e sopra Savva Paulovich, e secondo alla loro richiesta ordinato che
 sia rilasciata copia esatta della medesima per valuerim autente
 come inferiormente in fede di che
 Copia conferma fatta originale
 Gio:anni Calucci Marchese di Spacia Consolar Austriaco
 di Spacia ha copiato
 Noi Nicola Calucci Marchese di Spacia Consolar Austriaco
 nell'istesso di Spacia
 Certificiamo, e attestiamo a chiunque verra quante volte il sopra firmato
 sig. Gio:anni Calucci Marchese di Spacia Consolar Austriaco
 e tutto e quale si fa alle di cui inclosure, e finché viene presentata
 in Spacia, e l'istesso Testimonij che sono in quoniam fideles
 di Spacia: 1422:
 Nicola Calucci Marchese di Spacia Consolar Austriaco -

Εικ. 3. Η τρίτη σελίδα του εγγράφου

γή του στους Τούρκους δίνει τις εξής ανεπαρκείς πληροφορίες: «Εις την μονήν δε Χελανδαρίου ευρίσκονται αρκετά έγγραφα σχετιζόμενα με την αρπαγήν πολλών πολυτίμων υπό των Πασχάλη Γερακαράκη, Δημ. Τζιγκουράκου κ.λ., μετακομιζομένων υπό του Χελανδαρινού Αρχιμανδρίτου Ησαΐου και άλλων από το Άγιον Όρος εις την επαναστατημένην Ελλάδα». Επομένως ο Μαμαλάκης γνώριζε όχι μόνο το παραπάνω έγγραφο, αλλά και άλλα «αρκετά», σχετικά με την πειρατεία και τη λήστευση των Χελανδαρινών μοναχών, αλλά, φαίνεται, δεν τα θεώρησε άξια να δημοσιευθούν ή δεν βρήκε τον χρόνο να το πράξει αυτό. Πάντως εγώ θα περιοριστώ μόνο στην ιστορική σημασία του εγγράφου που δημοσιεύω και στον σχολιασμό του μέσα στα χρονικά πλαίσια της εποχής εκείνης μην έχοντας χρόνο να προβώ σε επιτόπια έρευνα στα Αρχεία της μονής Χελανδαρίου. Την έρευνα αυτή την αφήνω στους νέους επιστήμονες μήπως βρουν άλλα ενδιαφέροντα σχετικά με το γεγονός στοιχεία.

Ας ιδούμε όμως τώρα σε ποια — κρίσιμη για την Ελλάδα κατάσταση— διαδραματίζεται η πειρατεία και αν είναι δυνατόν να καταλογισθούν ευθύνες γι' αυτήν. Από την παραπάνω σύντομη σημείωση του Μαμαλάκη πληροφορούμαστε τα επίθετα των δύο Μανιατών αρχηγών, του Πασχάλη και Δημητρίου, τα οποία είναι *Γερακαράκης και Τζιγκουράκος*. Η πειρατεία γίνεται το βράδι της 5 Ιουλίου 1822, σε μια εποχή που η επαναστατημένη Ελλάδα είναι ανάστατη από την ανεμπόδιστη κάθοδο προς την Πελοπόννησο του Μαχμούτ πασά Δράμαλη, από τις διενέξεις προκρίτων-στρατιωτικών, από την απειθάρχητη συρροή και τις αλλεπάλληλες αταξίες στρατολογημένων ανδράν προς τον Ισθμό για την αντίκρουση του εχθρού. Τότε και οι Μανιάτες που βρίσκονταν στο Άργος με τον Πετρόμπεη ζητούσαν μηνιαία μισθοδοσία 50 γροσίων για να κινηθούν, μισθοδοσία που τη δέχτηκε η κυβέρνηση, αλλ' αυτοί έμεναν αμετάπειστοι ζητώντας πρώτα να πληρωθούν¹.

Μέσα σ' αυτήν την κατάσταση φτάνουν στους Μύλους του Άργους με το καϊκι οι Χελανδαρινοί μοναχοί, προερχόμενοι από τη Σκόπελο, και εκεί δέχτηκαν την επίθεση των Μανιατών πειρατών (ανάμεσά τους και κάποιου αρχιμανδρίτη Παρθενίου), οι οποίοι τους κράτησαν αιχμαλώτους μέσα στο ίδιο το καϊκι τους για δύο μέρες και την Παρασκευή 7 Ιουλίου, έφυγαν μαζί με τους αιχμαλώτους των στη Μονεμβασία, όπου και έφθασαν προς το βράδι της άλλης μέρας. Και αμέσως ο καπετάν Πασχάλης Γερακαράκης και ο αρχιμανδρίτης Παρθένιος ανέβηκαν στη Μονεμβασία και επισκέφθηκαν τον Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη, αδελφό

1. Βλ. Αποστόλου Ε. Βακαλοπούλου, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, Θεσσαλονίκη 1982, τ. 6, σ. 211-212.

του Πετρόμπεη, και συζήτησαν για αρκετή ώρα τα συμβάντα. Στη Μονεμβασία, επειδή ήταν οχυρή θέση, είχαν εγκατασταθεί, φαίνεται, πολλοί Μανιάτες¹, και ασκούσαν, όπως και άλλοι Έλληνες, κυρίως Νησιώτες, παράλληλα προς τους αγώνες τους για την ελευθερία, και την πειρατεία, χωρίς να εξαιρούνται βέβαια και ορισμένοι αρχηγοί τους, όπως εδώ, ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης, ο κατοπινός φονιάς του Καποδίστρια. Οι Μανιάτες, που ήταν σκληροί πειρατές και φημίζονταν κατά τους τελευταίους αιώνες της τουρκοκρατίας, καθώς οι Ψαριανοί μετά την καταστροφή του νησιού τους (1821), οι Υδραίοι και οι Σπετσιώτες, εκτραχηλίζονται μετά το 1824, όταν ευρωπαϊκά εμπορικά πλοία, ιδίως γαλλικά και αυστριακά, μετέφεραν ελεύθερα εμπορεύματα, τροφές και πολεμοφόδια στις στρατιωτικές βάσεις των Τούρκων και Αιγυπτίων. Το ασύστολο αυτό εμπόριο σε βάρος των αγώνων των Ελλήνων για την ελευθερία τους επιδεινώνει τόσο την αναρχία μέσα στο Αιγαίο, ώστε ν' αναγκαστεί και αυτή η ίδια η κυβέρνηση (η τριμελής Αντικυβερνητική Επιτροπή ως την άφιξη του Καποδίστρια) το 1827 να επιτρέψει τη χορήγηση καταδρομικών εγγράφων σε διάφορους Μανιάτες, ώστε να νομιμοποιούνται οι νησιές τους και να δρουν ελεύθερα σε βάρος των παραπάνω ευρωπαϊκών πλοίων, που θ' αποτολμούσαν να μεταφέρουν εφόδια στους Τουρκοαιγυπτίους².

Πάντως δεν πρέπει να υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι οι Μανιάτες πειρατές, που λαφυραγόγησαν τον Ιούλιο του 1822 το καϊκι των Χελανδαρινών μοναχών, προχώρησαν στην πράξη αυτή έχοντας τη συγκατάθεση και επομένως τη σύμπραξη του Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη, που ενέκρινε και κάλυψε την πειρατεία. Τη συνεργία αυτή αποδειώνει και το ότι από τη χορήγηση των καταδρομικών εγγράφων έσπευσαν να επωφεληθούν το 1827 ο Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης και ο γνωστός μας καπετάν Πασχάλης Γερακάρης (όχι Γερακαράκης), ο οποίος μάλιστα αργότερα καταγγέλλει στην αρμόδια κυβερνητική «Θαλασσία Επιτροπή» τον Μαυρομιχάλη ότι από τις λείες του, καταχρώμενος, δεν κατέθετε το καθιερωμένο ποσοστό υπέρ του «Εθνικού Ταμείου»³.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Ε. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

1. Έτσι μετά την άφιξη του ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας παραλαμβάνει το κάστρο της Μονεμβασίας από τον Ιωάννη Μαυρομιχάλη και τους Μανιάτες του, αφού τους έδωσε 15.000 γρόσια για την εξοικονόμησή τους (Ν. Σ π λ ι ά δ ο υ, Άπομνημονεύματα, Αθήνα 1970, τ. 4, μέρ. 1, σ. 64).

2. Βλ. Αποστ. Ε. Βακαλόπουλου, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τ. 7, σ. 375 κ.ε.

3. Βλ. Apostolos E. Vacalopoulos, Piracy during the Last Year of the Greek War of Independence στο συλλογικό έργο «War and Society in East Central Europe, vol. XXIII, σ. 373.

SUMMARY

Apostolos E. Vakalopoulos, Piracy against monks of the Chilandarion monastery in Southern Greece in 1822.

From some photographed documents, conceded to Apost. E. Vakalopoulos for study, the author singled out one which mentions an act of piracy by Maniates against refugee monks from the Chilandarion monastery of Mount Athos. This act took place in Myli of Argos on 5 July 1822, in a period in which Southern Greece is in a serious state of confusion due to the descent of Mahmoud Pasha Dramalis. From the document's contents it can be proven that Konstantinos Mavromichalis might have been involved in this act. He live with others of his compatriots in fortified Monemvasia, and used the authority of his renowned family to cover up for the guilty parties.